

ismeretlen fordító

(16. század második fele)

Zenth Haromssagnak, es megh
Ozolhatatlan zenth
Egyessegnek Neweben. Endre
Istennek kegelmessegebewl
Magyar Orzagnak,
Dalmacyanak, Horwath
orzagnak, Boznanak,
Raczorzagnak, Gallicianak és
Oroz Orzagnak kyrallya, orok
emlekezetre. Az zabadssagh,
kyth zenth Isthwan kyrally
zerzeth wolth, az my
Orzagwnkbely Nemesseknek
Egyebeknek es myerth hogy
egynyhan kyrall myath nagy
sokban megh kyssebewlth,
merth Nemelly azok kozwl
Boszwth alloth twlaydon

Szalay László

(1861)

A szent háromság és
oszolhatatlan egység nevében.
Endre, Isten kegyelméből
Magyar-, Dalmát-,
Horvátország, Ráma, Szerbia,
Galiczia örökös királya. Mivel
mind országunk nemeseinek,
mind másoknak is szent István
királytól alapított szabadsága,
némely királyok hatalma által,
kik néha haragjokban bosszút
állottak,

Szilágyi Loránd

(1964)

A Szentháromság és
Oszthatatlan Egység nevében.
András, Isten kegyelméből
Magyarország, Dalmácia,
Horvátország, Ráma, Szerbia,
Halics és Lodoméria királya,
mindörökké. Mivelhogy mind
országunk nemeseinek, mind
másoknak is Szent István
király által elrendelt
szabadsága némely
királyoknak a hatalmaskodása
folytán, akik olykor saját
haragjukat akarták
megbosszulni,

Érszegi Géza

(1990)

Az egy és oszthatatlan
Szentháromság nevében.
András, Isten kegyelméből
Magyarország, Dalmácia,
Horvátország, Ráma, Szerbia,
Halics és Lodoméria királya.
Mindörökké. Mivel mind
országunk nemeseinek, mind
másoknak Szent István
királytól megszabott
szabadságát az olykor
haragjában bosszúálló,

ismeretlen fordító

(16. század második fele)

haragyarwl, Nemellyk
figelmezetth gonoz
Embereknek hamys
tanachokra, Nemellyk kowette
az ew twlaydon haznath,
Sokzer azerth az Nemessek, az
mÿ elewtewnk walo
kÿralÿoknakÿs mÿ
felsegewnknekÿs nagyÿ
zorgalmatossagal konÿorgotth,
az mÿ orzagwnknak megh
jobetasarwl. Mÿ azerth
akartwnk az ew
konÿorgeseknek mÿndenben
eleget tennÿ kÿwel tartozwnk,
Jelesben ezerth, merth az
zabadssagnak okaerth
mÿnekewnk ew welek Nem
kÿchin Keserewssegreh jwtoth

Szalay László

(1861)

néha gonosz emberek hamis
tanácsira is hallgattak, vagy
saját hasznukat keresték, igen
sok részben rövidséget
szenvedett: nemeseink
fennségünk és elődeink, az ő
királyaik, füleit gyakor ízben
verdesték kérelmeikkel és
folyamódásaikkal országunk
javítása iránt. Mi tehát,
tartozásunkhoz képest, az ő
kérelmöknek mindenben
eleget tenni akarván, kivált
mivel közöttünk és közöttök e
miatt már többször nem
csekély keserüések támadtak,

Szilágyi Loránd

(1964)

olykor pedig gonosz emberek
hamis tanácsaira hallgattak,
vagy olyanokéra, akik [csak]
saját hasznukat keresték, igen
sok dologban kisebbedést
szenvedett, ezek a mi
nemeseink felségünket és a mi
elődeinknek, az ő királyaiknak
felségét kéréseikkel és sok
sürgetéssel zaklatták
országunk újjáalakítása végett.
Mi tehát az ő kéréseiknek
mindenben eleget kívánván
tenni, ahogy tartozunk,
különösen pedig mivel
közöttünk és ököztük ezen
okból már gyakrabban nem
csekély elkeseredésre jutott a
dolog,

Érszegi Géza

(1990)

olykor pedig rosszindulatú
vagy saját hasznukat hajhászó
emberek tanácsára hallgató
némely királyok hatalmukkal
sok mindenben megrö-
vidítették, ezért maguk a
nemeseink a mi és király
elődeink felségét buzgó
könyörgésekkel országunk
megjavításáért zaklatták. Mi
tehát az ő kérésüknek
mindenben — ahogy tartozunk
— eleget kívánunk tenni,
különösen, mivel közöttünk
emiatt már gyakran nem
csekély volt az elkeseredés,

ismeretlen fordító

(16. század második fele)

igewnk kÿth illÿk el
tawoztattwnk, hogÿ az Kÿralÿ
Tÿztessegh megh tartassek, Ez
kedÿgh senkÿ által jobban nem
lezen mÿnth ew altolok Azerth
az, mellÿ zabadssagoth az
zenth Kÿral' mÿnd az mÿ
Orzagwnkbelÿeknek, mÿnd
egÿebeknek és engedoth wolth,
azth mÿ és me h enge g ok, Ez
fewlewth zerzettewnk egÿeb
zerzeteket és, kÿ tartozando az
mÿ Orzagwnknak
allapatthÿanak megh
epwlesere Illÿen modon.

Elsw hogh ha mÿnketh megh
nem tÿlth walamÿ nagÿ jeles
zewkssegewnk wagh

Szalay László

(1861)

mit, hogy a királyi méltóság
teljesebben megőriztessék,
illik kikerülni, (mert ez jobban
senki által sem eshetik meg,
mint   ltalok) megadjuk mind
nékik, mind országunk egÿeb
embereinek a szent királytól
megadott szabadságot; és
országunk állapotának
javítására tartozó egÿeb
dolgokat is üdvösen rendelünk
ekképen:

[1.] Rendelj k, hogy évenként
a szent király ünnepét, hacsak
némi súlyos foglalkod s vagy

Szilágyi Loránd

(1964)

amit, hogy a királyi méltóság
teljesebben megőriztessék,
illik elkerülni — ez pedig senki
más által nem történhetik
jobban, mint   ltaluk —,
megengedj k mind nekik,
mind országunk más
embereinek a szent király által
engedett szabadságot.  s
egÿeb olyat is, ami országunk
 llapot nak  jj alakítására
tartozik, üdvösen rendelünk a
következő módon:

[1.] Hogy évenként a szent
király ünnepén, hacsak nem
akadályoz bennünket váratlan

 rszegi Géza

(1990)

amit a király iránti tisztelet
teljes egészében való
megőrzése érdekében illik
elkerülni, ezt ugyanis senki
más jobban meg nem teheti,
mint ők, ezért megadjuk a
Szent István királytól mind
nekik, mind országunk más
embereinek megadott sza-
bads got, valamint más, az
országunk megjavítására vo-
natkozó dolgokat ily módon
rendelj k:

[1.] évente Szent István király
 nnep n Fehérvárott tar-
tozzunk ünnepelni, hacsak

ismeretlen fordító

(16. század második fele)

Betegsegewnk, mynden
ezthendonkenth, zenth Istwan
Kýral' napyan zekes feýer
waratth tartozwnk az innepeth
meg illený, es ha my' oth nem
lehetewnk Nadrispan
kethseghnekewl oth lezen [*a
sor felett más kéz által
beszúrva*: Erethenk] es my'
kepewnkben mynden ember
dolgath megh halgassa. Az
Nemessek es az Mellýknek
akarathya lezen zabadon oda
gyewlhessen.

Thowabba ezthýs akarýok,
hogý se my', se az My'
vtannwnk walo kýralýok,
walamýkor az Nemes Emberth
megh ne fogya, wagh megh ne

Szalay László

(1861)

betegség által nem
akadályoztatunk,
Székesfehérvárott tartozunk
ülleni; és ha mi jelen nem
lehetünk, a nádor kétségkívül
ott leszen helyettünk, s
képünkben meg fogja hallgatni
az ügyeket; és minden
nemesek, tetszésök szerint,
szabadon oda gyülekezzenek.

[2.] Akarjuk azt is, hogy sem
mi se utódaink bár mi időben le
ne tartóztassák s el ne nyomják

Szilágyi Loránd

(1964)

nehéz ügy avagy betegség,
Fehérváron tartozunk
ünnepelni. És ha mi jelen lenni
nem tudnánk, a nádor
kétségtelenül ott lesz
helyettünk, hogy a mi
nevünkben az ügyeket
meghallgassa. És az összes
serviensek, akik akarnak, oda
szabadon eljöhethetnek.

[2.] Azt is akarjuk, hogy sem
mi, sem a mi utódaink
valamely hatalmas kedvéért
servienseket soha el ne
fogassanak,

Érszegi Géza

(1990)

sürgős dolog nem jön közbe,
vagy betegség nem akadályoz
meg ebben. Ha jelen nem is
lehetnénk, akkor a nádor
kétségtelenül ott lesz he-
lyettünk, hogy helyünkön a
peres ügyeket meghallgassa, és
a serviensek is vala-mennyien,
akik akarnak, szabadon
odagyűljenek.

[2.] Azt is elhatároztuk, hogy
sem mi, sem a mi utódaink
servienst el ne fogjanak, vagy

ismeretlen fordító

(16. század második fele)

Njomorecha walamell
Hatalmas kedweerth, hanem ha
elewzer el idezik es torwennek
zertartasawal Bñntetyk.

Azonkeppen semmÿ zedeth
wedeth, sem az zabadosok
adaÿath megh nem vetethÿek
az Nemessek jozagan, ez
fewlewth sem hazokra sem
falwÿokra, az okaerth hogÿ
Raÿtok elnenk, nem zallwnk,
hanem ha hÿvatalosok lezw^unk.

Ezenkeppen az Egvhaz
jozagan sem [*a sor végén más
kéz által beszúrva: wezenk*]
semmÿ zedeth wedeth.

Ha walamellÿ Nemes
Embernek holta tor^utenÿk es

Szalay László

(1861)

a nemeseket valamely
hatalmasnak kedvéért,
hanemha előbb megidéztettek
és törvény rende szerint
elmarasztaltattak.

[3.] Továbbá, semmi adót,
semmi szabad dénárokat nem
szedetünk a nemesek
örökségein; sem házaikban
sem falvaikban meg nem
szállunk, hanemha
meghívatunk.

Az egyházak népeitől is
teljességgel semmi adót sem
szedetünk be.

[4.] Ha valamely nemes
meghalálozik

Szilágyi Loránd

(1964)

vagy [azok birtokait] fel ne
dúlják, hacsak előbb meg nem
idézték, és bírói úton el nem
ítélték őket.

[3.] Úgyszintén: semmiféle
adót, sem „szabad dénárok”-at
nem fogunk szedetni a
serviensek birtokai után, sem
az ő házaikba vagy falvaikba
nem szállunk, hacsak nem
hívnak bennünket.

Az egyházak népeitől sem
fogunk semmiféle adót szedni.

[4.] Ha valamely serviens fiú
nélkül hal meg,

Érszegi Géza

(1990)

romlását ne okozzák
valamelyik hatalmas úr
kedvéért, csak akkor, ha
előzőleg perbe idézték és bírói
eljárás során elítélték.

[3.] Szintúgy a serviensek
birtokai után semmiféle adót,
és a szabadok dénárját sem
szedetjük, házaikban és
falvaikban hívatlanul nem
szállunk meg.

Az egyházak népei után sem
szedetünk semmiféle adót.

[4.] Ha egy serviens fiú utód
nélkül halna meg,

ismeretlen fordító

(16. század második fele)

ew nekÿ fiw maghzatthÿa nem marad, az ew jozaganak Negyed Reze leányara zallÿon, Az tobÿbewl azth mÿellÿe, az mÿ nekÿ techÿk, Ha kedÿgh Testamenthom nekewl tortenyk halala, á mell' kozelb walo attafÿaÿ wannak, jozaga azokra zallÿon, Ha semmÿ Nemzethsege Nÿnch Kÿrallÿra zallÿon.

Az Varmegÿe Ispannÿa megh ne itellÿe az Nemesek jozagath, hanem itellÿen ollÿ Pewrth kÿ Penz dolgath es Dezma dolgath illeth. Thowabba wgÿan azon warmegÿe Ispannÿa eggÿeth se itellÿen megh az Kÿral'

Szalay László

(1861)

fi nélkül, leányát illesse birtokának negyedrésze; a többiről tetszése szerint rendelkezék, és ha a közbenjött halál miatt nem rendelkezhetik, a hozzá közelebb álló rokonokra szálljon; és ha teljességgel semmi nemzetsége sincsen, szálljon a királyra.

[5.] A megyei főispánok a nemesek örökségei körül ne hozzanak ítéletet, hanem csak pénz- és tizedügyekben;

az alispánok a nemesek felett egyáltalában ne bíraskodjanak,

Szilágyi Loránd

(1964)

birtoka negyedrészt leánya örökölje, a többiről úgy intézkedjék, ahogy akar. És ha váratlan halál folytán intézkedni nem tud, [azok a] rokonai örököljék, akik hozzá közelebb állnak. És ha egyáltalán semmi nemzetsége sincs, a király fogja azokat birtokába venni.

[5.] A megyei ispánok a serviensek birtokai felett ne ítéelkezzenek, csak pénz- és tizedügyekben.

A megyei udvarispánok egyáltalában senki felett ne ítéelkezzenek,

Érszegi Géza

(1990)

akkor birtokának egy negyedét a leánya tartsa meg, a többivel úgy rendelkezék, ahogy neki tetszik. És ha váratlan halála miatt végrendelkezni nem tudna, akkor a hozzá közelebb álló rokonai tartsák meg. Ha viszont egyáltalán nem lenne rokonsága, akkor legyen a királyé.

[5.] A megyésispánok a serviensek birtokain csak a pénzzel és a tizeddel kapcsolatos ügyekben ítéelkezzenek.

A megyei udvarispánok

ismeretlen fordító

(16. század második fele)

wdwara Nepeben, hanem chak az ew Warmegyeÿeth. Az Kÿraľ Bÿloch Ispanÿs megh itellÿek az Lopokath es az Tholwaÿokath, De wgÿan azon warmegÿe Ispanÿya elewth, es vgÿan azon warmegÿe Ispanÿya zekÿben.

Azonkeppen az mellÿ Nepek Ozwe eskwznek es Ozwe partholkodnak, azokath az mÿnth zoktak Lopoknak ne mondhasak.

Ha Kedÿgh az Kÿraľ az orzagon kÿwewl Hadakozÿk, az Nemessegh ne tartozzek wele el mennÿ fÿzetes nekewl, Ha kedÿgh az Kÿraľ az Hadbol megh jew az

Szalay László

(1861)

hanem csak illető várnépök felett; az orvokat és tolvajokat ítéljék a királyi bilochusok, de a főispán elnöklete alatt.

[6.] Továbbá, a népségek közvádja, eltérőleg az eddigi szokástól, orvnak senkit se bizonyíthasson.

[7.] Ha a király sereget akar vinni az országon kívül, a nemesek ne tartozzanak vele menni, hanemha az ő pénzéért; és a díj nélkül vele menni vonakodók

Szilágyi Loránd

(1964)

csupán várak népei felett. A tolvajok és rablók felett a királyi billogosok ítélkezzenek, de csak magának az ispánnak lábainál.

[6.] Úgyszintén: az egybecsődült népek [senkit] tolvajnak ne kiálthassanak, mint ahogy [idáig] szokták.

[7.] Ha pedig a király az országon kívül akar hadat vezetni, a serviensek ne tartozzanak vele menni, csak az ő pénzén, és visszatérése után rajtuk

Érszegi Géza

(1990)

csak várak népei felett ítélkezzenek. A tolvajok és útonállók felett a királybírák ítélkezzenek, de csakis az illetékes ispán előtt.

[6.] Szintúgy az összebeszélte nép ne nevezhessen meg tolvajokat szokása szerint.

[7.] Ha pedig a király az országon kívülre hadsereget szándékozik vinni, akkor a serviensek vele menni csak az ő költségén tartozzanak, és visszatérte után sem

ismeretlen fordító

(16. század második fele)

Nemesseken hadakozo
Býrssagoth ne vehessen.

Ha Kedýgh az Orzagrah
ellensegh Jewne az Nemessegh
tartozek fel tamadny es
mýndnyayán hadba menný.

Azonkeppen ha az Orzagon
kýwewl Hadakozwnk,
walakýnek Ispansaga wagýon
es walaký Penzewnketh fel
wetthe welewnk el tarozek
jewny.

Az Nadrispan Mýnden
Emberth ký ez Orzagbelý,
walogatas nekewl megh
itellyen de az Nemessek
pewrýth, ký feýe jozaga
vezedelmebe ýar, Kýral' hýre

Szalay László

(1861)

hadbírságra ne ítéltessenek.

Ellenben pedig, ha sereg jőne
az országra, mindnyájan
tartozzanak menni.

Továbbá, ha az országon kívül
akarunk sereget vinni, és
magunk megyünk a sereggel,
valamennyi várispánok
pénzünkért tartozzanak velünk
menni.

[8.] A nádor, országunk
minden emberei felett
különbség nélkül biráskodjék;
de a nemesek főben- és
birtokbanjáró ügyeit, a
királynak tudomása

Szilágyi Loránd

(1964)

hadbírságot ne szedjen.

Ha azonban az ellenség
részéről jön sereg az országba,
mindnyájan egyetemlegesen
menni tartozzanak.

Úgyszintén, ha az országon
kívül megyünk is haddal,
mindazok, kik ispánságokat
bírnak, vagy tőlünk pénzt
kapnak, menni tartozzanak.

[8.] A nádor országunk minden
embere felett különbség nélkül
ítélkezzék. De a nemesek
[olyan] ügyeit, melyek a
fővesztésre vagy birtokaik
feldúlására

Érszegi Géza

(1990)

szed be tőlük hadbírságot.

Ha pedig az ellenfél jönne az
országba, akkor mind-
nyájuknak egyetemlegesen el
kell menniük.

Szintúgy ha az országon
kívülre haddal mennénk,
mindazok velünk jönni
tartoznak, akik megyével vagy
a mi pénzünkkel ren-
delkeznek.

[8.] A nádor országunk
valamennyi embere felett
különbségtétel nélkül
ítélkezzék, de a fej- és
jóságvesztésre ítélt nemesek
ügyében a király tudta

ismeretlen fordító

(16. század második fele)

nekewl el ne vegezhesse.
Az zerzeth Bÿraknak az Kÿral'
wdwaraban Vice Bÿraÿok
tewb ne lehessen egÿnel.
Az Orzagh Ispannÿa mÿgh az
Kÿralÿ Vdwaraban wagÿon,
mÿndeneket megh itellessen
es az mell' pewrt az Kÿral'
wdwaraban el kezdeh, azth
azerth mÿndenewth el
vegezhesse, de mÿkor az ew
jozaghaban lakÿk, akkor ne
Bochathasson idezew emberth
kÿ, se az porosoketh eleÿbe ne
ideztetthesse.
Az mellÿ jobagÿ wrnak tÿztÿ
wagÿon, es az hadban tortenÿk
halala, annak fÿyat wagh
attafÿath az Kÿral' melto tÿztel

Szalay László

(1861)

nélkül el ne végezhesse.
Helyettese pedig csak egy
legyen, s az is curiájában.
[9.] Udvarbíránk, míg
udvarunkban vagyon,
mindenki felett
bíráskodhassék, s az
udvarunkban elkezdett pert
mindenütt befejezhesse; de
mikor jószágán mulatozik,
pristaldust ne adhasson (a
végrehajtást el ne rendelhesse),
s a feleket ne idéztethesse.
[10.] Ha valamely úrnak a
hadban történik halála, fia
vagy testvére hasonló
tisztséggel

Szilágyi Loránd

(1964)

vonatkoznak, a király tudta
nélkül ne fejezhesse be.
Helyettes bírakat ne tartson,
csak egyet, a saját udvarában.
[9.] Udvarispánunk, amíg [a
királyi] udvarban tartózkodik,
mindenki fölött ítélni, és az
udvarban elkezdett ügyet
bárhon befejezheti. De ha
birtokán tartózkodik, poroszlót
nem küldhet, sem a feleket
nem idézheti meg.
[10.] Ha valamely fő tisztséget
viselő jobbágy a háborúban
meghal, annak fiát vagy
testvérét hasonló tisztséggel

Érszegi Géza

(1990)

nélkül ítéletet ne hozzon;
helyettes bírása csak egy
legyen, a saját udvarában.
[9.] Udvarispánunk, amíg a
királyi udvarban tartózkodik,
addig mindenki felett
ítélkezhet, sőt a királyi
udvarban megkezdett perben
bárhon hozhat ítéletet, de
amikor a magánbirtokán
tartózkodik, nem küldhet
poroszlót és a feleket nem
idéztetheti meg.
[10.] Ha egy tisztséget viselő
jobbágy hadjáratban meg-
halna, akkor a fiát vagy
rokonát megfelelő tisztséggel

ismeretlen fordító

(16. század második fele)

megh aýandekoza,
Azonkeppen ha mellÿ Nemes
Embernek az hadban lezen
halala Kÿral' az mÿnth nekÿ
techÿk fÿath megh
aýandekoza.

Ha Valamelÿ Jambor ideghen
Nemzetnek ez orzagban
tortenÿk be jewese, Orzagh
akarattÿa es tanacha nekewl
tÿzthre ne mehessen.

Ha tortenÿk hogÿ az Nemes
Azzonÿoknak vrok megh hal,
waÿÿ torwen zerenth megh
Ewlÿk, waÿÿ Baÿwÿadalban
halala lezen, es akar mÿ
keppen egÿeb keppenÿs, az ew
jegh Rwhaÿoktwl megh ne
foztassanak.

Szalay László

(1861)

ajándékoztassék meg; és ha
valamely nemes azonképen hal
el, annak fia a király tetszése
szerint jutalmaz-tassék.

[11.] Ha külföldiek, tudniillik
tisztességes emberek, jönnek az
országba, az ország tanácsa
nélkül méltóságokra ne
emeltessenek.

[12.] A halállal kimulók, vagy
ítélet erejénél fogva halálra
ítéltek, vagy párbajban, vagy
más okból elhalók hitvesei, ne
fosztassanak meg hitbérüktől.

Szilágyi Loránd

(1964)

kell megajándékozni. És ha
serviens hal meg ilyen módon,
annak fiát a király úgy
ajándékozza meg, ahogy jónak
látja.

[11.] Ha vendégek, tudniillik
előkelő emberek jönnek az
országba, az ország tanácsa
nélkül méltóságokra ne
emeljék őket.

[12.] A megholtak feleségeit
vagy azokét, akik bírói ítélettel
halálra ítéltettek vagy
párbajban elesetek, vagy [más
okért] semmiféle okból család
módon ne fosszák meg
hitbérüktől.

Érszegi Géza

(1990)

jutalmazták, ha pedig serviens
halna meg ugyanígy, akkor az
ő fiát jutalmazták meg, ahogy
a király jónak látja.

[11.] Ha vendégek, tudniillik
rendes emberek jönnek az
országba, őket az ország
tanácsa nélkül méltóságokra ne
emeljék.

[12.] A halálraítéltek vagy a
párbajban elesettek, vagy
bármilyen más okból elhaltak
feleségét ne fosszák meg
hozományuktól.

ismeretlen fordító

(16. század közepe)

Az Jobagÿ wrak wgÿ jarÿanak
az Kÿral' wdwaraba, mÿkor
mennek akarhol egÿbewthÿs,
hogÿ az zeghen kossegeth ne
fozzak, ne Nÿomorgassak.

Ha walamellÿ Varmegÿe
Ispannÿa az ew Ispansaganak
modÿa zerenth magath
tÿztessegel nem vÿselÿ, az ew
warmegeÿeth nÿomorgatthÿa
mÿnd az orzagh elewth le
vonnÿak tÿztÿth zegÿenere, es
az mÿth gonozwl el vetth, azth
vele hatra adassak.

Az Kÿralÿ Lowazÿ, Pezerÿ,
Madarazÿ az Nemessek falwÿn
ne merÿenek Elnÿ zallanÿ.

Szalay László

(1861)

[13.] Az urak úgy kövessék a
király udvarát, hogy a
szegények el ne nyomassanak
általuk s ki ne fosztassanak.

[14.] Továbbá, ha valamely
főispán nem oly tisztességesen
viseli magát, mint helyzete
kívánja, vagy várnépeit
nyomorgatja, fosztassék meg,
ha ez bebizonyul ellene, az
ország színe előtt csúfságosan
méltóságától, és a mit elvett
tőlök, adja vissza.

[15.] Lovászaink, peczéreink,
kaszásaink ne merjenek a
nemesek falvaira szállani.

Szilágyi Loránd

(1964)

[13.] A jobbágyok úgy
kövessék a [királyi] udvart,
vagy utazzanak bármerre, hogy
a szegényeket el ne nyomják,
se ki ne fosszák.

[14.] Ha valamely ispán nem
viseli magát tisztességesen,
ispáni tisztéhez méltóan, vagy
a várához tartozó népek
[birtokait] feldúlja, ha ez
rábizonyul, az egész ország
színe előtt csúfosan fosszák
meg tisztségétől, és az elvett
dolgokat adja vissza.

[15.] Lovászok, pecérek és
solymárok ne merészeljenek
megszállni a serviensek
falvaiban.

Érszegi Géza

(1990)

[13.] A jobbágyok úgy
kövessék a királyi udvart és
úgy utazzanak bármerre, hogy
a szegényeket meg ne
nyomorítsák és ki ne fosszák.

[14.] Ha egy ispán a saját
ispánságának megfelelően nem
viselkedik tisztességesen, vagy
a várnépeit tönkretszi, akkor,
ha ez rábizonyul, az elvett
javak visszaadása mellett, az
egész ország előtt fosszák meg
rútul tisztségétől.

[15.] Lovászok, pecérek és
solymárok ne merjenek
megszállni a serviensek
falvaiban.

ismeretlen fordító

(16. század második fele)

Ewrewkbe el nem adwunk
Egez warmegÿeth sem egÿeb
kÿralÿ tÿzheth, Thowabba ha
walakÿ Jozagoth lelheth ÿgaz
zolgalattÿawal, attwl Soha
megh ne foztassek.

Azonkeppen az Nemes Ember
Bwchw vewe mÿ tewlewnk el
mehessen, az mÿ fÿwnkhoz
vagh az Nagÿtwl kÿchÿnhez,
es ez okaerth jozagaban megh
ne Banthassek, se megh ne
karosethassek.

Ha Valakÿth az mÿ fÿwnk
ÿgaz torwen zerenth megh
Sentenciaz azth mÿ elewnkbe
nem vezek, es az mellÿ pewr
ew elewttte kezdetÿk, mÿgh
vÿgÿyan ottan veghe nem zakad,

Szalay László

(1861)

[16.] Egész vármegyét vagy
bármely méltóságokat örök
birtokúl nem adunk.

[17.] Azon birtokaiktól,
melyeket valaki jogos
szolgálata által nyer, soha meg
ne fosztassék.

[18.] Továbbá, a nemesek
engedelmet nyervén tölünk,
szabadon mehessenek
fiunkhoz, mint a nagyobbtól a
kisebbhez, és e miatt ne
szenvedjenek kárt
birtokaikban. A kit fiunk
jogszerűleg elmarasztott, azt
nem fogadjuk be, valamint az
előtte indított pert sem, míg
szintén előtte be nem
rekesztetett;

Szilágyi Loránd

(1964)

[16.] Egész megyét vagy
bármiféle méltóságokat örök
tulajdonul vagy birtokképpen
nem adományozunk.

[17.] Azoktól a birtokoktól,
melyeket valaki igaz
szolgálattal szerzett, ők soha
ne fozszák meg.

[18.] Úgyszintén: a serviensek,
miután engedélyt kaptak
tölünk, szabadon átmehetnek
fiunkhoz, vagyis az idősebbtől
a fiatalabbhoz, és ezért azok
birtokait ne dúlják fel. Senkit,
akit fiunk igazságos ítélettel
elítélt, vagy pedig ha valakit ő
perbe vont, addig, amíg a per
őelőtte be nem fejeződött,

Érszegi Géza

(1990)

[16.] Egész vármegyét vagy
bármiféle méltóságot örök
tulajdonul vagy birtokul nem
adományozunk.

[17.] Becsületes szolgálattal
szerzett birtokaitól soha senkit
ne fozszanak meg.

[18.] Szintúgy a serviensek a
tölünk kapott engedéllyel
szabadon mehetnek a
fiunkhoz, akár a nagyobbiktól
a kisebbikhez, és ezért
birtokait ne veszítsék el. Akit
fiunk jogos ítélettel sújtott,
vagy akinek előtte elkezdődött
a pere, azt addig, amíg a per
előtte be nem fejeződik,

ismeretlen fordító

(16. század második fele)

azthęs elewnkben nem vezek
Výzonth az mý fywnkęs ezen
keppen.

Az Varokhoz tartozo jobagyok
az ew zabadssagok zereth
fýzessen az adoth, az mýnth az
zenth Kýral' vegezthe,
azonkeppen az ýdeghen
Nemzetýs fýzessen az
zabadssagh zerenth, ký
Regthewl fogwa vagyon nekýk
Engedwe.

Az Dezmath Penzel ne
tartozanak megh valtany,
hanem az mýth az fewld
teremth Wagh Bor, wagh
gabona azt fýzessenek.

Ha ebben az Pýspekek ellen
tartok leznek nem

Szalay László

(1861)

más részről fiunk sem teendi
ezt.

[19.] A várjobbágyok
tartassanak a szent István
király által szerzett szabadság
szerint; hasonlóképen a
külföldiek is, bár mi
nemzetbeliek legyenek, a
kezdetől fogva nekik
engedményezett szabadság
szerint tartassanak.

[20.] A tizedek ne váltassanak
meg pénzen, hanem mit
miképen terem a föld, bort
vagy gabnát, azzal történjék a
fizetés;

és ha a püspökök
ellentmondanak,

Szilágyi Loránd

(1964)

nem fogadunk be, és viszont
hasonlóképpen a mi fiunk sem.

[19.] A várjobbágyokat a szent
királytól elrendelt szabad-
ságban kell megtartani.
Hasonlóképpen a vendégeket
is, bármilyen nemzetből valók,
a kezdettől fogva nekik
engedett szabadságban kell
megtartani.

[20.] A tizedet senki se
tartozzék pénzben megváltani,
hanem ahogy a föld hozza a
bort vagy termést, úgy kell
fizetni. És ha a püspökök
[ebben] ellentmondanak,

Érszegi Géza

(1990)

nem fogadjuk be, viszont a
fiunk sem.

[19.] A várjobbágyok
maradjanak meg Szent István
királytól alapított szabad-
ságukban. Akármilyen nemze-
tiségű vendégeink is hason-
lóképpen a kezdetben nekik
adott szabadságban marad-
janak meg.

[20.] A tizedet ne váltsák meg
ezüstben, hanem — ahogy a
föld termi — borban és
gabonában fizessék ki, és ha a
püspökök elleneznék ezt,

ismeretlen fordító

(16. század második fele)

Segyettewnk nekýk.

Az Pýspekek az mý
Lowayñknak Dezmath ne
aggýanak az Nemessek
jozagarwul. Thowabba az
Pýspekek jobbagý, ne
tartozanak Dezmath hordaný
az Kýral jozagaban.

Az mý Dýznaýnkath az
Nemessek Erdeýen es Retheýn
ne Ewrýzek, kedwek es
akarattýok ellen.

Az mý wý Penzewnk
ezthendeýgh tarchon
Hwssettwl fogwa
Hwswehýgh, es ollý Penz
legýen, az Mýnemew wolth
Bela Kýralý Ideýeben.

Szalay László

(1861)

nem segítjük őket.

[21.] A püspökök a nemesek
örökbirtokairól ne adjanak
tizedet lovaink számára, sem a
királyi birtokokba azok
emberei ne tartozzanak
tizedeiket behordani.

[22.] Továbbá, sertvéseink a
nemesek erdeiben vagy réteink,
ezek akaratának ellenére, ne
legelhessenek.

[23.] Továbbá, a mi új pénztünk
esztendeig legyen érvényes,
húsvétől húsvétig; és a
dénárok olyasok legyenek,
minők voltak Béla király
idejében.

Szilágyi Loránd

(1964)

nem fogjuk őket segíteni.

[21.] A püspökök a serviensek
birtokai után ne adjanak tizedet
a mi lovainknak, sem az ő
népeik ne legyenek kötelesek
tizedüket [ti. a püspökök
tizedét] a királyi birtokra
áthordani.

[22.] Disznaink a serviensek
erdeiben vagy rétjeink ne
legelhessenek az ő akaratuk
ellenére.

[23.] Új pénzünk egy évig
maradjon használatban,
húsvétől húsvétig. És a
dénárok olyasok legyenek,
amilyenek Béla király idejében
voltak.

Érszegi Géza

(1990)

akkor nem fogjuk pártolni
őket.

[21.] A püspökök ne adjanak
tizedet lovainknak a serviensek
birtokai után, és népeik se
tartozzanak a tizedet a királyi
birtokokra szállítani.

[22.] Disznóinkat ne őrizték a
serviensek erdeiben vagy
mezőink az ő akaratuk ellenére.

[23.] Új pénzünk egy évig,
húsvétól húsvétig legyen
érvényes, és a dénárok olyasok
legyenek, amilyenek voltak
Béla király idejében.

ismeretlen fordító

(16. század második fele)

Sýdok es zerechenek ne lehessenek Penz verew Komora Ispanok, se vamosok, se So komora Ispanok, hanem ez fele tÿzteth az Orzagbelÿ Nemessegh Vÿselhessen.

Az Soth ne tarchak az orzaghnak az k_ozepy_n hanem csak Zalachon es Regeczben es az Vegekben.

Ideghen Nemzetnek az Orzag_on kywewl jozagoth ne aggyanak, ha annak, azth az Orzagbelÿ ember hozza Valthassa.

Az Nesth Berth be fÿzessek az mynth Kalman kyral' el vegezthe.

Szalay László

(1861)

[24.] A pénzek kamaragrófjai, a só- és vámtisztek, országunk nemesei legyenek: izmaeliták és zsidók ne válhassanak azokká.

[25.] Továbbá, só az ország közepén ne tartassék, hanem csak Szabolcson és Szegeden, és a végekben.

[26.] Továbbá, fekvő birtok az országon kívülieknek ne adományoztassék. Ha némik adományoztattak vagy eladattak, az ország népének adassanak vissza megváltás végett.

[27.] A nyestbőrök a Kálmán királytól szabott adó szerint

Szilágyi Loránd

(1964)

[24.] Kamaraispánok, pénzverők, sőtisztek és vámszedők az ország nemesei, izmaeliták és zsidók ne lehessenek.

[25.] Sót az ország belsejében nem szabad tartani, csupán Szalacson és Szegeden és a végeken.

[26.] Birtokokat nem szabad az országon kívüli [személyeknek] adományozni. Ha ilyeneket adományoztak vagy eladtak, meg kell engedni az ország lakóinak, hogy azokat visszaválthassák.

[27.] A nyestbőrödöt a Kálmán király által rendelt

Érszegi Géza

(1990)

[24.] A pénzügyi, a só- és a vámtisztek az ország nemesei és ne izmaeliták és zsidók legyenek.

[25.] Sót az ország közepén ne tároljanak, csak Szalacson és Szegeden, valamint a végeken.

[26.] Az országon kívülre birtokot ne adományozzanak, ha egyes birtokokat elajándékoztak vagy eladtak, akkor azokat adják vissza az ország népének, hogy kiváltsák.

[27.] A nyestadót a Kálmán királytól származó szokás

ismeretlen fordító

(16. század második fele)

Ha kých Torwen zerenth megh
Sentencyaznak azth az
Hatalmas megh ne
oltalmazhassa.

Az Varmegye Ispanya chak
az ew Ispansaga ygassagawal
ellyen, az tobÿ Kÿral' zamara
legyen, Vgÿmÿnth Cheber
penz, Vam, Ewkrewk, es az
Varaknakÿs keth reze, kÿralÿ
Bÿrodalmaban legyen.

Azonkeppen az Negh jobbagh
vrthwl, Nadrispanthwl,
Banthwl, es keth orzagh
Ispanÿathwl Kÿralÿetwl es
Kÿralne azzonÿetwl el walwa,
senkÿ keth Tÿztetth ne
tarthasson.

Szalay László

(1861)

fiztessenek.

[28.] Azt, ki törvény rende
szerint marasztatott el,
semmiféle hatalmas ember se
oltalmazhassa.

[29.] A főispánok érék be
tisztök illetőségeivel; egyebek,
mik a királyé, tudniillik:
csöbrök, adók, ökrök és a
várak két harmada, járjanak ki
a királynak.

[30.] Továbbá, ezen négy
főuron kívül, tudniillik: a nádor,
a bán, a király s a királyné
udvarbirói, két méltóságot
senki se viseljen.

Szilágyi Loránd

(1964)

szokás szerint kell fizetni.

[28.] Ha valakit bírói úton
elítéltek, a hatalmasok közül
senki s merje őt megvédeni.

[29.] Az ispánok csupán ispáni
tisztük jövedelmével éljenek.
Egyebeket, amelyek a királyt
illetik, tudniillik a csöboradót,
[pénz]adókat, ököradót és a
várak [jövedelmének] két-
harmad részét, a király bírja.

[30.] Úgyszintén: e négy
jobbágyon kívül — tudniillik a
nádor, a bán és a király és
királyné udvarbirái — senki se
viselhessen két méltóságot.

Érszegi Géza

(1990)

szerint fizessék.

[28.] Ha valakit bírói eljárás
során elítéltek, akkor őt senki a
hatalmasok közül meg ne
védhesse.

[29.] Az ispánok csak az
ispánságuk jogán őket
megillető részt élvezzék, a
királyt illető többi jövedelmet,
tudniillik a csöboradót, a
vámot, az ökröket és a vár
jövedelmének kétharmadát a
király kapja meg.

[30.] Szintúgy e négy
jobbágyon kívül, tudniillik a
nádoron, a bánon, a király és a
királyné udvarispánján kívül
senkinek se legyen két
méltósága.

ismeretlen fordító

(16. század második fele)

Hogý kedýglen ez mý
Engedelmewn es zerzesewn,
mýnd mý idenkben, es mýnd
az mý megh Maradekwnk
ideýeben Erews legýen irattok
ezeketh heth Lewelben mýnd
egh igen, es megh
Erewsetetthek az mý Arańý
Pechetewnkkel Annak eggýk
kýldessek Papanak hogý ewýs
az ew Cronikájaban ýrassa, Az
masýk az Hispitalban, az
Harmadik az Templomban
allýon Az ný Negýedýk
Kýrlnak maradýon, Az
Ewthewdýk az Eztergamý
Kaptalomban, Az Hatodýk az
Kalachaý Kaptholomban

Szalay László

(1861)

És hogy ezen engedményünk
és rendelésünk mind magunk
mind utódaink idejében örökké
érvényes legyen, hét
oklevélpárba irattuk, és arany
pecsétünkkel megerősítettük,
úgy hogy egyik pár küldessék
pápa úrnak, és ő irassa át
lajstromába; második a
hospitaléban, (a
jánosvitézeknél) harmadik a
templom mellett, (a
templomosoknál) negyedik a
királynál, ötödik az esztergomi
káptalanban, hatodik a
kalocsaiban,

Szilágyi Loránd

(1964)

És hogy ez a mi
engedményünk, illetőleg
rendelkezésünk mind a mi
időnkben, mind utódaink
idejében örökké érvényes
legyen, hét példányban
állítottuk ki, és arany-
pecsétünkkel erősítettük meg.
Azért, hogy egy példány
küldessék a pápa úrnak, és azt
ő registrumába írassa be, a
második őriztessék az
ispotályosoknál, a harmadik az
ispotályban és a templomban, a
negyedik a királynál, az ötödik
az esztergomi káptalanban, a
hatodik a kalocsaiban,

Érszegi Géza

(1990)

Hogy pedig ez a mi
engedményünk egyrészt,
másrészt rendelkezésünk a mi
és utódaink idején mindörökre
érvényes legyen, ezért azt hét
példányban megírtattuk és
arany pecsétünkkel meg-
erősítettük akként, hogy az
egyik példányt a pápa úr kapja,
aki írassa is be regisztrumába;
a második példányt a
johanniták, a harmadikat a
templomos lovagok, a
negyediket a király, az ötödiket
az esztergomi káptalanban, a
hatodikat a kalocsaiban,

ismeretlen fordító

(16. század második fele)

allÿon, Az Hethedÿketh tarcha Nadrispan, kÿ idew zerenth lezen, Annak az ÿras mÿndenkor zeme elewth legÿen, es ez megh zerzeth dolgokban ne thewelegÿen Kÿral'thÿs az Nemesseghetÿs egÿebeketÿs ne engedÿen teweleghnÿ, hogy ewkÿs Orewllÿenek az ew zabadssagoknak, Es Ezekerth Nekewnk es az mÿ megh maradekwnknak Hÿwek legÿenek, es az Kÿralÿ Coronanak az mÿwel tartoznak zolgalfÿanak.

Vegezthek azthÿs hoÿh ha mÿ waÿÿ mÿ vtannwnk walakÿ, az ÿwendew kÿrolÿok

Szalay László

(1861)

hetedik a nádornál, ki idő szerint leend, őriztessék, úgy, hogy az írást mindenkor szemei előtt tartván, sem ő ne tévedjen le a felebbmondottak valamelyik pontjáról, sem a királyt, vagy a nemeseket, vagy másokat ne engedjen letévedni, hogy mind ők örüljenek szabadságuknak, és azért hozzánk és utódaink iránt mindig hívek maradjanak, mind a királyi koronától a tartozó engedelmesség meg ne tagadtassék. Hogyha pedig mi, vagy utódaink valamelyike

Szilágyi Loránd

(1964)

a hetedik pedig a mindenkori nádornál, azért, hogy eme írást állandóan szeme előtt tartván, se maga el ne térjen valamiben az előbb mondottaktól, se a királyt vagy a nemeseket, avagy másokat eltérni ne engedjen, hogy ők is örvendhessenek szabadságuknak, és ezért hozzánk és a mi utódainkhoz mindig hívek legyenek, és a királyi koronát megillető szolgálatokat meg ne tagadják. Azt is elrendeltük, hogy ha mi vagy a mi utódaink közül valaki

Érszegi Géza

(1990)

a hetediket a mindenkori nádor őrizze azért, hogy ezt az írást mindig a szeme előtt tartva, sem maga el ne térjen valamiben az elmondottaktól, sem a királlyal vagy a nemesekkel, akár másokkal egyet ne értsen az azoktól való eltérésben azért egyrészt, hogy ők szabadságuknak örvendjenek, másrészt emiatt nekünk és utódainknak mindig hívei legyenek és ne tagadják meg a királyi koronának járó szolgálatokat. Elrendeljük, hogy ha mi, vagy valamelyik utódunk

ismeretlen fordító

(16. század második fele)

kozzewl ellene ýarna, az mý
mosthaný zerzeswnknek
walamýkor, mýnd az Pýspek
Vrak, es mýnd az jobbagý
wra^k es mýnd az orzagbelý
Nemessek mýndnýanýanęs
Eggýenkentęs mýnd az
mosthanýak, es mýnd az
Jwwendok, Mýnden
Hýtlenssegnek Szegýen
vallassa nekewl, az az,
hýewssegek Týztessegek
megh maradasawal, mýnd
nekewnk es mýnd az vtannwnk
walo Kýrallýoknak ellenek
alhassanak, es ellenek
Mondhassanak Ewrokkýl
Erekke. Ez mý mosthaný
zerzeswnknek Ereýewel es

Szalay László

(1861)

bármikor ezen rendelésünk
ellen vétetni akarnánk, álljon
szabadságukban ezen levél
erejénél fogva, minden
hűtelenségi vétek nélkül, mind
a püspököknek mind más
uraknak s az ország
nemeseinek, öszvesen és
egyenkint, jelenleg s jövőben
és jövendőben, nekünk és
utódainknak ellenállani és
ellenmondani örökre.

Szilágyi Loránd

(1964)

valamely időben ezen
rendelkezéseink ellen akarna
cselekedni, ennek az
oklevélnek erejénél fogva
mind a püspöknek, mind a
többi jobbágyoknak és az
országunk nemeseinek,
együttesen és külön-külön, a
jelenben és a jövőben
mindörökké szabadságukban
álljon, hogy a hűtlenség
minden vétke nélkül nekünk és
a mi utódainknak
ellenállhassanak és el-
lentmondhassanak.

Érszegi Géza

(1990)

valaha is ezzel a rendelkezéssel
szembehe-lyez^kedni akarna,
ezen oklevelünk alapján a
hűtlenség minden vétke nélkül
országunknak mind a püs-
pökei, mind más jobbágyai,
valamint nemesei vala-
mennyien és egyenként a
jelenlegiek és utódaik nekünk
és utódainknak mindörökre
ellenállhassanak és ellent-
mondhassanak.

ismeretlen fordító

(16. század második fele)

hatalmawal.

Kewlth Clerus keze által, kÿ
Egrÿ Preposth, es az mÿ kÿralÿ
Vdwarwnknak Cancellariussa,
az megh testesewlth Ighenek
vtanna, Ezer kethzaz, hwzon
keth ezthendoben. Ezek á kÿk
akkor az few zenth
Egyházakban Papÿ
feÿedelmek woltak, ~~Ezek~~
Elsew Tÿztelendew Eztergamÿ
Janos Ersek, masÿk Kalachaÿ
Vgran Ersek, Lhanadÿ
Desiderius Pÿspek Wesprÿmÿ
Rwbertus Pÿspek, Egrÿ
Thamas Pÿspek, Zabragÿ
Istwan Pÿspek, Varadÿ
Alexander Pÿspek, Pechÿ

Szalay László

(1861)

Kelt Kletusnak, udvarunk
kancellárjának, az egri egyház
prépostjának keze által, a
megtestesült igének ezer
kétszáz huszonkettedik
évében, midön főtisztelendő
János esztergomi, tisztelendő
Ugrin kalocsai érsekek, Dezső
csanádi, Rupert veszprémi,
Tamás egri, István zágrábi,
Sándor váradi, Bertalan pécsi,

Szilágyi Loránd

(1964)

Kelt Kelednek, udvarunk
kancellárjának, az egri egyház
prépostjának keze által. Az Ige
megtestesülésének ezerkét-
százhuszonkettedik évében.
Főtisztelendő János esz-
tergomi érsek, tisztelendő
Ugrin kalocsai érsek, Dezső
csanádi, Róbert veszprémi,
Tamás, egri, István zágrábi,
Sándor váradi, Bertalan pécsi,

Érszegi Géza

(1990)

Kelt Cletusnak, udvarunk
kancellárjának, az egri egyház
prépostjának kezeiből az Ige
megtestesülésének ezerket-
tőszáz-huszonkettedik, ural-
kodásunk tizenhetedik évében,
amikor a tiszteletreméltó Já-
nos az esztergomi érsek, a
tisztelendő Ugrinus a kalocsai
érsek, Dezső a csanádi, Róbert
a veszprémi, Tamás az egri,
István a zágrábi, Sándor a
váradi, Bertalan a pécsi,

ismeretlen fordító

(16. század második fele)

Berthalan Pyspek, Gewry
Kozma Pyspek, Vaczy
Bereczk Pyspek, az my
Kyral'ssagwnknak Tizenheth
Ezthendejeben.

Szalay László

(1861)

Kozma győri, Briccius vaczi,
Vincze nyitrai püspökök
voltak; országulásunk
tizenhetedik évében.

Szilágyi Loránd

(1964)

Kozma győri, Bereck váci
püspökök idejében, ural-
kodásunk tizenhetedik évében.

Érszegi Géza

(1990)

Kozma a győri, Bereck a váci
püspök.